

מתי חוגגים את החג?

באדיבות המחברות ד"ר לאה סגל ורות ריכטר

סיוון הוא השם הבבלי של החודש. בתורה הוא נקרא החודש השלישי, כי החודש הראשון בתורה הוא חודש ניסן. מזלו של החודש הוא מזל תאומים.

חג השבועות הוא החג היחיד מחגי ישראל שלא נקבע לו בתורה תאריך קבוע. בדרכים שונות נרמז בתורה מועד החג, והחכמים קבעו אותו לפי מסורת שהייתה בידיהם.

הרמז הראשון הוא הפסוק המופיע בספר ויקרא כ"ג 15: "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום". ובהמשך נאמר: "וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם..." (ויקרא כ"ג 21) הפסוק מלמד שחג השבועות חל חמישים יום לאחר הבאת מנחת העומר לבית המקדש.

הרמז השני הוא הפסוק מספר דברים ט"ז 9: "כעבור שבעה שבועות מהחל חרמש בקמה". כלומר, החג חל שבעה שבועות לאחר ראשית הקציר.

חג השבועות אינו רק החג של העם בשדה אלא גם חגו של העם העובד את אלוהיו במקדש, וזמנו של החג אינו נקבע רק על פי זמני הקציר בשדה אלא על פי זמן הבאת מנחות הקציר למקדש. החג אינו חל כעבור שבע שבתות מראשית הקציר, אלא כעבור שבע שבתות מהבאת עומר ראשית הקציר לבית המקדש.

מתי הוא זמן הקציר?

התורה לא קבעה זמן מסוים לתחילת הקציר, והאיכרים היו רשאים להתחיל את הקציר בכל עת. שאלת זמן הקציר עוררה בתקופת בית שני סערה ציבורית שאיימה לפלג את העם. מועד הקציר הוא שקבע את מועד הנפת העומר, ומפני שהתורה לא קבעה את מועד הקציר, היו יכולים עובדי האדמה להקריב את עומר הקציר בזמנים שונים, וחג השבועות עלול היה לחול במועדים שונים בשנים שונות. החכמים פירשו את התאריך "ממחרת השבת" כ"ממחרת חג הפסח", וקבעו את תאריך הנפת העומר בליל ט"ז בניסן.

המשנה מספרת כיצד קצרו את העומר בימי בית שני: במוצאי החג התקבצו במקום הקציר אנשי האזור, ושליחי בית הדין שיתפו את הקהל בטכס הקציר על ידי הצגת שאלות. (משנה: סדר קדשים, מסכת מנחות, פרק י' משנה ג')

שלוחי בית הדין: "בא השמש?"

קהל: "הן"

שלוחי בית דין: (מניפים מגל) "מגל זה?"

קהל: "הן"

שלוחי בית דין: (מרימים סלסלה) "קופה זו?"

קהל: "הן"

שלוחי בית דין: "האקצור?"

קהל: "קצור"

כל שאלה נשאלה שלוש פעמים. ועל כל שאלה ענה הקהל "הן".

בגלל המחלוקת בעם על מועד חג השבועות לא השתמשו החכמים בימי בית שני בשם המקראי "חג השבועות", כי חג השבועות משמעו שבועות שלמים, וניתן לטעות ולחשוב שמונים תמיד את השבועות מיום ראשון. לכן השתמשו בעיקר בשם "עצרת".

משימות

1. עירכו טבלה בת שלוש עמודות לספירת העומר. בעמודה בראשונה סמנו את שם החודש, בעמודה השנייה סמנו את היום בחודש ובעמודה השלישית סמנו את היום בעומר. זיכרו: טז' בניסן הוא היום הראשון של הקציר ושל ספירת העומר. חודש ניסן הוא תמיד חודש מלא (יש בו 30 ימים) וחודש אייר הוא תמיד חודש חסר. (יש בו 29 ימים). הסתכלו בטבלה ורישמו:

- בכמה לעומר חל יום העצמאות?
 - בכמה לעומר חל ראש חודש אייר?
 - באיזה יום בחודש אייר חל ל"ג בעומר?
- באיזה יום בחודש חל חג השבועות

